HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ערלה לא היתה לה שעת הכושר. שהפרי הזה חנטו באיסור וגמר באיסור תאמר בבשר בחלב שיש לו שעת הכושר קודם שניתן בחלב: **כלאי הכרם יוכיחו.** ובשמיטת חולין[ה] פריך וניתא ערלה תוכיח וחזר הדין והתם מתרץ לה בכל הבשר ולקמן פריך וניתא מה לכלאי הכרם שכן לא היתה להם שעת הכושר: **ואם איתא.** דכלאי הכרם חלוקין להתחיר משאר איסורין ליפרוך האי: **ואביי.** אמר לך היכי ניפרוך היכי נסיימה למילתיה דלא נילף בשר בחלב מיניה ניתא תאמר בבשר בחלב כו' אטו בשר בחלב אכילה כתיבה ביה התם נמי לוקין עליו אפי' שלא כדרך הנאתה: **מגבילה.** וגבילה אכילה כתיבא ביה. גבילה לאו דוקא קאמר דהא מטריפה גמרינן לה. ויש מפרשים דמשום דהאי טריפה דקרא איירי באבר ובבשר המדולדל בה ושמטה כדאמרינן בבהמה המקשה לילד (חולין עג:) קרי ליה גבילה דדמי לגבילה דלא מישתרו בשחיטה ואין גראה לי דטריפה נמי לא מישתריא בשחיטה ואי משום דלא מיטמיא הנך נמי לא מיטמאו: **ואידך.** אביי אמר לך להכי לא כתיב אכילה בגופו ולמדך שלוקין כו' הלכך לא מצי פריך תאמר בבשר בחלב כו': **וליפרוך מה לכלאי הכרם שכן לא היתה להם שעת הכושר.** וקא סלקא דעתך שאין נאסרין אלא גידוליהן ולכן לא היתה להן שעת הכושר: **זאת אומרת.** מדלא פריך הכי שמע מינה כלאי הכרם עיקרן נאסר אף עיקר הזריעה עצמה נאסרה וזריעה היתה לה שעת הכושר כל ימיה עד שנשרשה. י"מ דהאי מקשה נמי ידע שאף הזריעה נאסרת אלא סבור שמשעת זריעה נאסרת וכך שמעתי אבל א"א להעמידה דמיבעי ליה לפרושי הכי מה לכלאי הכרם שכן לא היתה להן שעת הכושר משעה שבאו לכלל כלאים תאמר בבשר בחלב שהיתה לו שעת הכושר משעה שבא לכלל זה דאם שורהו כל היום בחלב אינו נאסר בכך ומשני עיקרן נאסרו משנשרשו ולא משנזרעו וכמה גמגומים יש בה אדא דטעמא דלא מיתסר[ט] משום דאכתי לא בשר בחלב חשיב ליה והרי הוא כאילו זה לבד וזה לבד וכן כלאים כ"ז שלא נשרשו הרי הן כמונחין בכדא ועוד כי אמר לעיל חמץ בפסח יוכיח מיבעי ליה למימר שהיתה לו שעת הכושר משנקרא חמץ בפסח והא ליתא ועוד מדמותיב רב שמעיה הוסיף אין לא הוסיף לא מכלל דליכא מאן דסליק לדעתיה משעת זריעה אלא הוה סלקא דעתיה תוספת אין עיקר לא ולשון עיקרן משמע כדפרישית דלישנא בתרא הכי הוה ליה למימר זאת אומרת כלאי הכרם בהשרשה נאסרו: **המעביר עליו נקוב בכרם.** וזרעים בתוכו שכבר נמצו הוסיף הצמח בכרם מאתים אחד מן המאתים שיש בו עכשיו שמתחלה היו בו קל"ט שיעורים כתוספת זו ועכשיו יש בו מאתים אסורין לפי שאין בהיתר הראשון כדי לבטל התוספת האסור שהערלה וכלאים אין בטלין אלא במאתים של היתר לבד האיסור לא הוסיף מאתים אלא פחות כל שהוא מותר דיש בו כדי להעלות באחד ומאתים ובאפרי[ו] יליף ליה מתרומה שעולה באחד ומאה וכלאים שכפל את אסוריו שאסורין בהנאה כפל את עליתן. ודוקא נקט נקוב דיונק מקרקע דרך אויר: **לא הוסיף לא.** אלמא אין הזריעה נאסרת: **מגיאה.** גידולין: **זרוע מעיקרו.** בכרם בהשרשה דכתיב דכתיב מגאה: **כלל מתרפאין.** אפילו באיסורי הנאה: **נמה נאמר בכל מאודך.** יאמר החביב עליך ויותר מן החביב עליך והמתרפא בעצי אשירה נראה כמודה בה: ושפיכות

מה לערלה שכן לא היתה לה שעת הכושר. הקשה ריב"א ז"ל מערלה שהיתה לה שעת הכושר כגון נטל ענף מאילן של היתר שלא נגמרו פירותיו והרכיבו או נטעו ואומר ר"י דאינו אוסר אלא מה שגדל אחר שהרכיבו או נטעו וזה לא היה לו שעת הכושר והענף עצמו אינו נאסר אלא מפני תערובת האיסור ואם היה יכול להבדיל אותו הענף ממה שגדל אחרי כן היה מותר וכן כלאי הכרם אי לא היה עיקרו נאסר או מעביר עליו נקוב חשוב לא היה לו שעת הכושר שהאיסור הגדל אחרי כן לא היה לו מעולם שעת הכושר: **מה לחמץ בפסח שכן ענוש כרת.** ומשור הנסקל לא מצי למימר יוכיח[א] דמה לערלה ולשור הנסקל שכן לא היה להם שעת הכושר לאכילה[ב]:

כלאי הכרם יוכיחו. בפ' כל הבשר (חולין קטו:) פריך[ג] וניתא ערלה תוכיח ומשני וגרלה לר"י דהוה מצי למילף במה מצינו מכלאי הכרם לחולייהו דמה כלאי הכרם שכן נעבדה בו עבירה ואסורה באכילה ובהנאה אף אני אביא בשר בחלב וכו' אלא ניחא ליה למילף מכל הני בק"ו דאינים טפי: **מה לכלאי הכרם שכן לוקים עליו שלא כדרך בו'.** תימה לרשב"א היא גופא מילף במה מצינו מכלאי הכרם שילקו על בשר בחלב שלא כדרך הנאה ואומר ר"י דליכא למילף דאיכא למימר דשור הנסקל וחמץ שעבר עליו בבל יראה יוכיח שנעבד בו עבירה ואסור באכילה ואינו אסור אלא כדרך הנאתו דאכילה כתיב בהו:

עיקרן נאסרין. אומר ר"י שגס הגבעוליס והקש שגדל ממנו נאסר כדאמרינן לקמן (ד' כו:) תנור שהסיקו בקליפי ערלה או בקשין של כלאי הכרם חדש יותן וקשה לר"י דבפרק האשה שנפלו (כתובות דף פ. ושם) גבי מוליא הולאות על נכסי אשתו וכו' מפרש רב יהודה אפי' לא אכל אלא חבילי זמורות רב יהודה לטעמיה דאמר אכלה ערלה וכלאים ובביעית הוי חזקה פי' אע"פ שבכל אלו אין יכול לאכול רק העצים שהפירות אסורין אלמא עצי כלאים שרו ואומר ר"ת דהתם מיירי באותן עצים שהיו קודם זריעת כלאים וקודם שהוסיף מאתים[ד] אבל אותן שגדילין אחרי כן אסורין מאחר שהוסיף מאתים:

הואיל והיתה לו שעת הכושר קודם השרשה. והא דאמרינן בפ"ק דמנחות (דף ו. ושם) גבי טריפה דכלאים לא היה להם שעת הכושר התם קאי על משקה ישראל ומשקה לא היה לו לעולם שעת הכושר[ה]:

חוץ מעצי אשירה. נראה לר"י דמיירי כגון שאין יכול להתרפא עיקרן נאסרו. ומקשינן איני **דכלאי הכרם בהשרשה נאסרין, והתניא המעביר עצין נקוב בכרם אם הוסיף במאתים אסור,** כלומר אם הוסיף עצין רבא כתיב המלאה וכתיב הזרע, הא כיצד, אם היה זרוע עד שימלא כדכתיב המלאה, לא היה זרוע אלא

מסורת הש"ס

א) חולין קטז. כלאי׳ פ״ז מ״ח, ב) [המגלה וכתיב הזרע וכן איתא בחולין קיז. וכ״כ בפירש״י דהכא], ג) ברכות סא׳: יומא פב. סנהדרין עד., ד) [עי׳ תוס׳ קוטב י: ד״ה נוח], ה) [דף קטו.], ו) [קרא יח כט], ז) בס״א: דמיעות, ח) בס״א: יפו, ט) בס״א: מינאה,

הגהות הב"ח

(א) גמ׳ ואם יש אדם שממונו חביב:

גליון הש"ס

ברש"י זאת אומרת. משום דאכתי לאו בשר בחלב. עי׳ מנחות קא: ברש״י ד״ה הוא״ל ובתוספו׳ שם ד״ה פיגול:

לעזי רש"י

מלוי״י [מלויי״ד]. קדחת.

מוסף רש"י

המעביר עצין נקוב. וזרעים בו והעבילו בכרס, וכיון דנקוב הוא יונק מן הכרס (חולין קסז.). **הוסיף מאתים.** הוסיף בתוך הכרס אחד ממאתים גדול הירק או גרעיני הזרעים בתוכו, דהוו להו מאה ותשעים ותשעה דהיתר ואלק המאתים הוי איסור, אסור, וכל שכן אם הוסיף יותר, דכלאי הכרס אין בטלים עד שיהו בו מאתים דהיתר והאחד של איסור (שם). **לא הוסיף.** מאתים אלא פחות כל דהו וכגון שיש בהיתר מאתים בו, דהוי איסו אחד ומאתים, מותר (שם). **כתיב הזרע.** משמע זריעה עצמה (שם). **וכתיב המלאה.** משמע מלויו ומוסקמו (שם). **זרוע מעיקרו.** בתוך הכרס נאסר מיד בהשרשה (שם). **זרוע ובא.** שהיה נאסרם כבר בהיתר חוץ לכרס בעוין מגאה (שם). **למה נאמר בכל מאודך.** יאמר החביב שבהן וכל שכן שאינו חביב (יומא פב.). **לכך נאמר בכל מאודך.** מן החביב עליך (ברכות סא:) כלומר תהא אהבתו חביבה לך יותר מכל החביב לך (סנהדרין עד.).

מוסף תוספות

א. שהיתה לו שעת הכושר ואסור בהנאה ואז לא מצי למיפרך שכן ענוש כרת והא שור הנסקל אינו ענוש כרת. תוס׳ ר״פ. **ב. דלאחר שנגח הוא אסור וקודם שנגח נמי שהיה חי היה מחוסר שחיטה. שם. ג. וליהדר דינא וליתי במה הצד וכו׳.** תוס׳ שאנן. **ד. ואין זה דוחק שהפירות הוסיפו מאתים ולא העצים דאורחא דמילתא הוי הכי דזמורות כבר הוי גדולות לפני זריעת כלאים. תוס׳ כתובות שם. ה. [ד]איירי בענבים שעושין מהם יין לנכסים וכו׳ דדוקא דחרצן שנזרע הוא שהיתה לו שעת הכושר קודם השרשה ומן החרצן אין עושין נסכים. תוס׳ מנחות ו. ו. כי לפעמים יש כח ביד שדים להטעות כדי לטרדם, אבל בשאינו תולה תועלת בהם יותר מאחרים אלא שאמר לו הבא לי מים או עצים מותר להביא אף מעבודת כוכבים. תוס׳ ע"ז כ:**

עין משפט נר מצוה

ל א מיי׳ פי״ד מהלכות מאכלות אסורות הל׳ י יא טוש״ע שם סי׳:

לא ב מיי׳ פ״ה מהל׳ כלאים הל׳ יג טוש״ע י״ד סי׳ קנ״ו סעיף ט:

לב ג מיי׳ שם הל׳ כג טוש״ע שם סעיף יז:

לג ד מיי׳ פ״ה מהלכות יסודי התורה הל׳ ו סמג עשין ה טוש״ע י״ד סי׳ קנ״ט סעיף ב [כל אלפס כאן ובע״ז פ״ב ד׳ שלח.]:

תורה אור השלם

1. לא תִזְרַע כִּרְמְךָ כִּלְאָיִם פֶּן תִּקְדַּשׁ הַמְּלֵאָה הַזֶּרַע אֲשֶׁר תִּזְרָע וּתְבוּאַת הַכָּרֶם: דברים כב ט

2. וְאָהַבְתָּ אֵת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדֶךָ: דברים ו ה

רבינו חננאל

ודחינן מה לערלה שכן וכו׳, חמץ בפסח יוכיח, ופרכינן מה לחמץ בפסח שכן ענוש כרת, כלאי הכרם יוכיחו. ואם איתא נפרוך מה לכלאי הכרם שכן לוקין עליהן אפילו שלא בדרך הנאתן. ופריק אביי הכי בשר בחלב נמי לוקה עליו אפילו שלא כדרך הנאתו דהא לא כתיבא ביה אכילה. ואיסי אמר לך כיון דבשר בחלב איתקש לנבלה, שנאמר כי עם קדוש אתה לה׳ אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו, וכתיב ואנשי קדש תהיון לי ולוקין אפילו שלא כדרך הנאתו. ופריק אביי הכי בשר בחלב נמי לוקה עליו אפילו שלא כדרך הנאתו דהא לא תאכלו, הרי אכילה בהדיא כתיבא ביה, בשר בחלב נמי כאלו אכילה כתיבה ביה. ואביי אדרבה נימא להכי לא כתיב ביה אכילה בגופו לומר שלוקה שלא כדרך הנאתו. ונפרוך מה **לכלאי הכרם שכן לא היתה להם שעת הכושר,** תאמר בבשר בחלב שהיתה לו שעת הכשר שאילו שרה בשר בחלב כל היום כולו מותר. ואינו אסור אלא אם בשלו. ודחינן כלאי הכרם נמי מדלא פריך הכי שמע מינה דהיתה להם שעת הכושר משעת זריעה עד שעת השרשה, ו) כי לא נאסר אלא עיקרן, והן שלשה ימים שהנטיעה קולטת בהן. ומהאי טעמא דייק רב אדא בר אהבה ואמר זאת אומרת כלאי הכרם **דכלאי הכרם בהשרשה נאסרין, והתניא המעביר עצין נקוב בכרם אם הוסיף במאתים אסור,** כלומר אם הוסיף עצין רבא כתיב המלאה וכתיב הזרע, הא כיצד, אם היה זרוע עד שימלא כדכתיב המלאה, לא היה זרוע אלא

ו) דבכי רבינו הוא כפי׳ הי״מ שהוכיח בר״ש כאן ד״ה זאת אומרת ואולי דר״ש ז״ל אלו.

עכשיו נזרע בהשרשה, בעת שנזרע זרע בהשרשה נאסר, שנאמר הזרע. אמר ר׳ אחי בכל מתרפאין חוץ מעצי אשירה, ואפילו היכא דאיכא סכנה שנאמר בכל נפשך אפילו נוטל נשמתך. כי אתא רבין אמר רבי יוחנן בכל מתרפאין חוץ מע״ז